

The Global Gender Gap Report 2021 – Belangrijkste bevindingen

1. De coronacrisis heeft de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen vergroot

Deze vijftiende editie van het rapport laat zien dat wereldwijd de ongelijkheid tussen man en vrouw is toegenomen. De coronapandemie heeft een negatievere invloed op vrouwen dan mannen. Wereldwijd bezien is de *gender gap* nu voor 68% gedicht. In plaats van de geschatte 99 jaren in 2019, kan het op basis van de huidige cijfers nog wel 136 jaar duren voordat de ongelijkheid tussen beide seksen zal zijn gerealiseerd. Relatief meer vrouwen verliezen hun baan (5% tegenover 3,9% volgens de International Labour Organization), omdat zij oververtegenwoordigd zijn in de sectoren die hard zijn geraakt door de lockdown. Bovendien heeft de sluiting van kinderopvang, scholen en zorginstellingen voor ouderen geleid tot zeer hoge stressniveaus en afnemende arbeidsproductiviteit van vrouwen met kinderen.

2. Nederland stijgt met 7 plaatsen naar de 31^e positie

Het beeld in Nederland is echter positiever. In Nederland heeft de coronacrisis niet geleid tot afnemende participatie op de arbeidsmarkt. De arbeidsparticipatie en kansen van vrouwen in Nederland zijn juist verbeterd. De politieke invloed van vrouwen is ook toegenomen (zie Tabel 1). Nederland is met 7 plaatsen gestegen op de Global Gender Gap Index en bezet nu de 31e positie. Volgens de Index is 76,2% van de ongelijkheidskloof tussen mannen en vrouwen in Nederland gedicht, terwijl dit in 2019 nog 73,6% was. Volberda stelt dat het emancipatiebeleid in Nederland eindelijk zijn vruchten begint af te werpen: 'De arbeidsparticipatie en met name carrièrekansen van vrouwen zijn verbeterd, terwijl ook de politieke invloed van vrouwen in Nederland toeneemt.'

Tabel 1: Scores van Nederland op de hoofd- en subonderdelen van de Global Gender Gap Index 2021

	Ranking 2021	Verandering t.o.v. 2019
Economische participatie en kansen	57	▲3
Arbeidsparticipatie	40	▶
Inkomensgelijkheid voor hetzelfde werk	64	▲2
Geschat inkomen (PPP)	58	▼1
Wetgevers, senior officials en managers	99	▲6
Professionele en technische werknemers	74	▲1
Onderwijsparticipatie	1	▶
Alfabetisme	1	▶
Instroom basisonderwijs	1	▶
Instroom voortgezet onderwijs	1	▶
Instroom tertiair onderwijs	1	▶
Gezondheid	135	▼13
Geslachtsverhouding bij geboorte	1	▶
Levensverwachting	143	▼11
Politieke invloed	31	▲9
Aantal vrouwen in het parlement	38	▶
Aantal vrouwen op ministerposten	25	▲12
Jaren met een vrouwelijk staatshoofd	76	▼3

▶ = zelfde ranking; ▲# = stijging (van #) in ranking; ▼# = daling (van #) in ranking

Bron: Amsterdam Centre for Business Innovation op basis van The Global Gender Gap Report 2021, World Economic Forum

3. De economische participatie en kansen van vrouwen in Nederland is toegenomen

Op het gebied van economische participatie en kansen is Nederland 3 plaatsen gestegen: 71,3% van de kloof tussen mannen en vrouwen is gedicht en daarmee staat Nederland nu op een 57^e positie. De arbeidsparticipatie van vrouwen is licht gestegen (76,6% van de vrouwen versus 85,2% van de mannen) en de inkomensongelijkheid van mannen versus vrouwen lijkt verder af te nemen. Ook is het aantal vrouwen in leidinggevende posities toegenomen (27,1% vrouwen versus 72,9% mannen) en is het aandeel van vrouwelijke commissarissen in beursgenoteerde ondernemingen verder toegenomen (34,2%). Toch hebben vrouwen overwegend nog een parttimebaan (75,2% van de vrouwen versus 39,44% van de mannen). Tevens besteden vrouwen in Nederland 1,5 keer zoveel tijd aan zorgtaken en onbetaald werk dan mannen.

4. Vrouwen met kinderen worden onevenredig hard geraakt door de Corona crisis

Een survey van Ipsos laat zien dat met name vrouwen met kinderen in vergelijking met andere categorieën door de sluiting van kinderopvang, scholen en zorginstellingen voor ouderen onevenredig geraakt worden in termen van werkstress, afnemende werkzekerheid, een ongezonde werk-privé balans, en toegenomen gezinsdruk (zie Figuur 1). Het heeft geleid tot zeer hoge stressniveaus en afnemende productiviteit van vrouwen met kinderen.

Figuur 1: De coronapandemie heeft een disproportioneel negatief effect op vrouwen met kinderen

5. De politieke invloed van vrouwen in Nederland is toegenomen

De politieke invloed van vrouwen in Nederland is verder toegenomen en 37,5% van de kloof tussen mannen en vrouwen in de politiek wordt gedicht; 33,3% van de Tweede Kamerzetels en 47,1% van de ministersposten wordt door vrouwen ingenomen. Met een vrouwelijke premier zou Nederland nog verder stijgen op de Global Gender Gap Index. 'De afgelopen vijftig jaar hebben 81 van de 156 landen nog nooit een vrouwelijke premier gehad. Wereldwijd worden slechts 26,1% van de kamer zetels en 22,6% van de ministersposten door vrouwen ingenomen', aldus Volberda.

6. Wat betreft toegang tot onderwijs en gezondheidszorg en levensverwachting is de kloof in Nederland nagenoeg gedicht

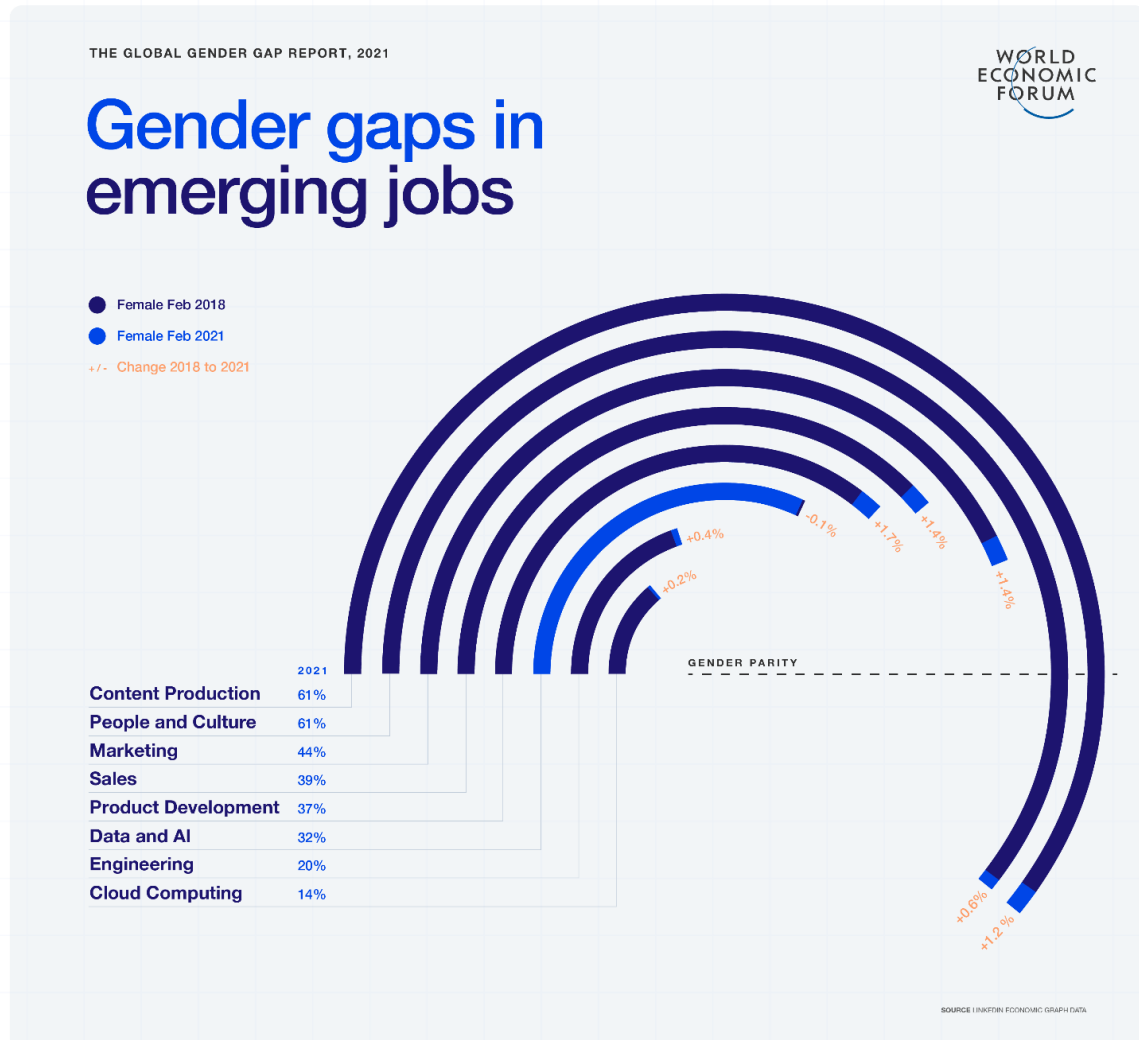
Op aspecten als onderwijsparticipatie, toegang tot gezondheidszorg en leeftijdsverwachting is er in Nederland niet langer sprake van een kloof tussen mannen en vrouwen. 'Sterker nog, op verschillende dimensies van onderwijsparticipatie en gezondheidszorg scoren vrouwen juist veel beter dan mannen', stelt Volberda. Het gaat het onder andere om levensverwachting (71,5 voor vrouwen versus 71,3 jaar voor mannen), participatie in het hoger onderwijs en onderwijsprestaties.

7. Vrouwen zijn sterk ondervertegenwoordigd in opkomende beroepsgroepen

Door de toegenomen instroom van hoogwaardig opgeleide vrouwen op de arbeidsmarkt is het zogenoemde glazen plafond-effect afgenomen en stromen meer vrouwen door naar topposities. De coronapandemie heeft echter tot een versnelling van de digitalisering en automatisering van bedrijfsprocessen geleid, waardoor de groei in nieuwe beroepsgroepen is ontstaan ten koste van beroepsgroepen waarin vrouwen van nature dominant waren. De ondervertegenwoordiging van vrouwen in opkomende beroepsgroepen zal volgens Volberda een onevenredig negatieve impact hebben op de economische vooruitzichten van vrouwen in vergelijking tot mannen (zie Figuur 2). Vrouwen zijn sterk vertegenwoordigd in de sector van kantoor- en administratieve banen, een sector die op dit moment kampt met een grote verliezen in banen. Anderzijds maken vrouwen maar een klein deel uit van het personeelsbestand in snelgroeiende sectoren, zoals de STEM-sectoren (science, technology, engineering, mathematics). Slechts 8,68% van de vrouwen in Nederland is afgestudeerd in een STEM-classificatie, tegenover 26,74% van de mannen. Datzelfde geldt voor ingenieursfuncties (3,32 % vrouw versus 14,12% man) en ICT (0,65% vrouw en 4,88% man).

Gebaseerd op het aannamebeleid van een periode van vijf jaar op het platform LinkedIn concludeert het WEF dat de man/vrouw-verhouding in kansrijke beroepsgroepen van de toekomst, bijvoorbeeld in Cloud Computing, Engineering, en data en kunstmatige intelligentie, zeer scheef verdeeld is. Zo wordt in Nederland slechts 14% van de banen in Cloud Computing ingenomen door vrouwen, 20% van de banen in Engineering en 32% van de banen in data en kunstmatige intelligentie. Onderzoek op basis van LinkedIn-data laat ook zien baantransities van vrouwen naar deze opkomende beroepsgroepen moeilijk is, met name voor Cloud Computing (baantransitie gap van 58%) en Engineering (baantransitie gap van 42%). Volberda stelt dat meer vrouwen kansen moeten krijgen in deze beroepscategorieën; het WEF is een initiatief gestart met 50 ondernemingen om de aanwas van vrouwen in deze beroepscategorieën te verhogen: het Hardwiring Gender Parity into the Future of Work Initiative.

Figuur 2: Aandeel man versus vrouw in verschillende beroepsgroepen (bron: WEF Global Gender Gap Report 2021)

8. Scandinavische landen domineren de top van de Global Gender Gap Index

IJsland voert voor de 12^e keer op een rij de ranglijst aan met de relatief kleinste mate van ongelijkheid tussen mannen en vrouwen (zie Tabel 2). In dit land is 89,2% van de ongelijkheidskloof gedicht. De top-3 van landen met de relatief kleinste mate van ongelijkheid tussen mannen en vrouwen bestaat verder uit Finland (2^e positie) en Noorwegen (3^e positie). Volberda schrijft de positionering van deze Scandinavische landen mede toe aan het hoge aantal vrouwen in het parlement. De top-10 bestaat verder uit Nieuw-Zeeland (4^e), Zweden (5^e), Namibië (6^e), Rwanda (7^e), Litouwen (8^e), Ierland (9^e) en Zwitserland (10^e). 'In het onderzoek is gekeken naar gelijkheid, niet naar ontwikkelingsniveau of welvarendheid', stelt Volberda. 'Zo moeten vrouwen in Rwanda bijvoorbeeld wel werken, om het gezin te kunnen onderhouden. Wereldwijd bekeken is 68% van de mate van ongelijkheid tussen mannen en vrouwen gedicht. Nederland bevindt zich met 76,2% wel boven dat wereldwijde gemiddelde.'

Tabel 2: Top-10 Ranking WEF Global Gender Gap Index 2021

Land	Ranking 2021	Verandering t.o.v. 2019	Mate waarin ongelijkheidskloof is gedicht (afgerond op gehele %)
IJsland	1	▶	89,2%
Finland	2	▲ 1	86,1%
Noorwegen	3	▼ 1	84,9%
Nieuw-Zeeland	4	▲ 2	84%
Zweden	5	▼ 1	82,3%
Namibië	6	▲ 6	80,9%
Rwanda	7	▲ 2	80,5%
Litouwen	8	▲ 25	80,4%
Ierland	9	▼ 2	80%
Zwitserland	10	▲ 8	79,8%
NEDERLAND	31	▲ 7	76,2%

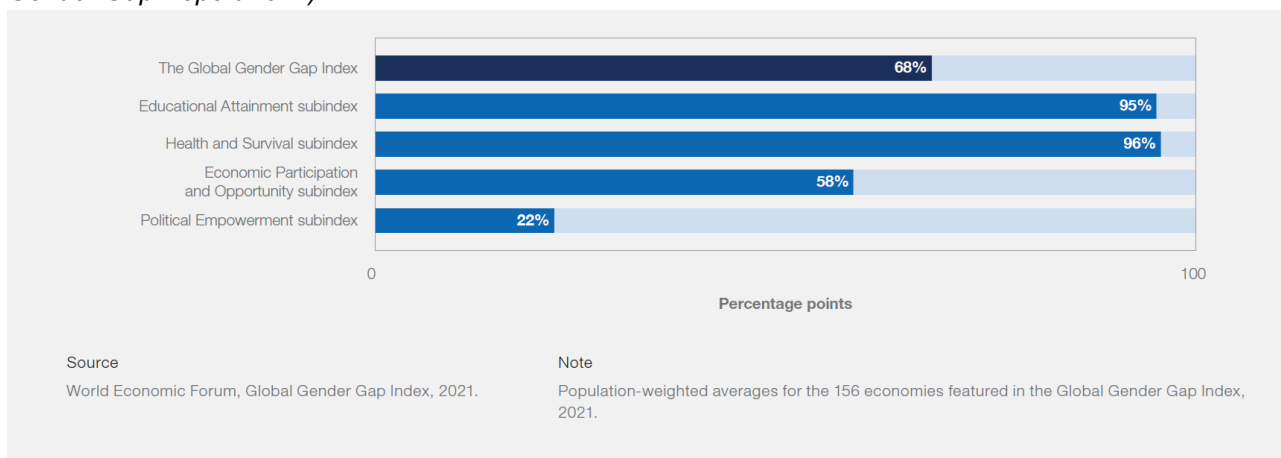
▶ = zelfde ranking; ▲ # = stijging (van #) in ranking; ▼ # = daling (van #) in ranking

Bron: Amsterdam Centre for Business Innovation, op basis van The Global Gender Gap Report 2020, World Economic Forum

9. In West-Europa duurt het nog minstens 52 jaar voordat de kloof tussen mannen en vrouwen is gedicht

Wereldwijd is 68% van de kloof tussen mannen en vrouwen gedicht (zie Figuur 3). Door de coronacrisis zal het geen 99 jaar duren, maar zelf meer dan 136 jaar voordat de kloof tussen man en vrouw is gedicht. In West-Europa is het tempo hoger en is 77,6% van de kloof tussen mannen en vrouwen gedicht. Het WEF verwacht dat in 52 jaar de achterstand van vrouwen op mannen is weggewerkt in West-Europa.

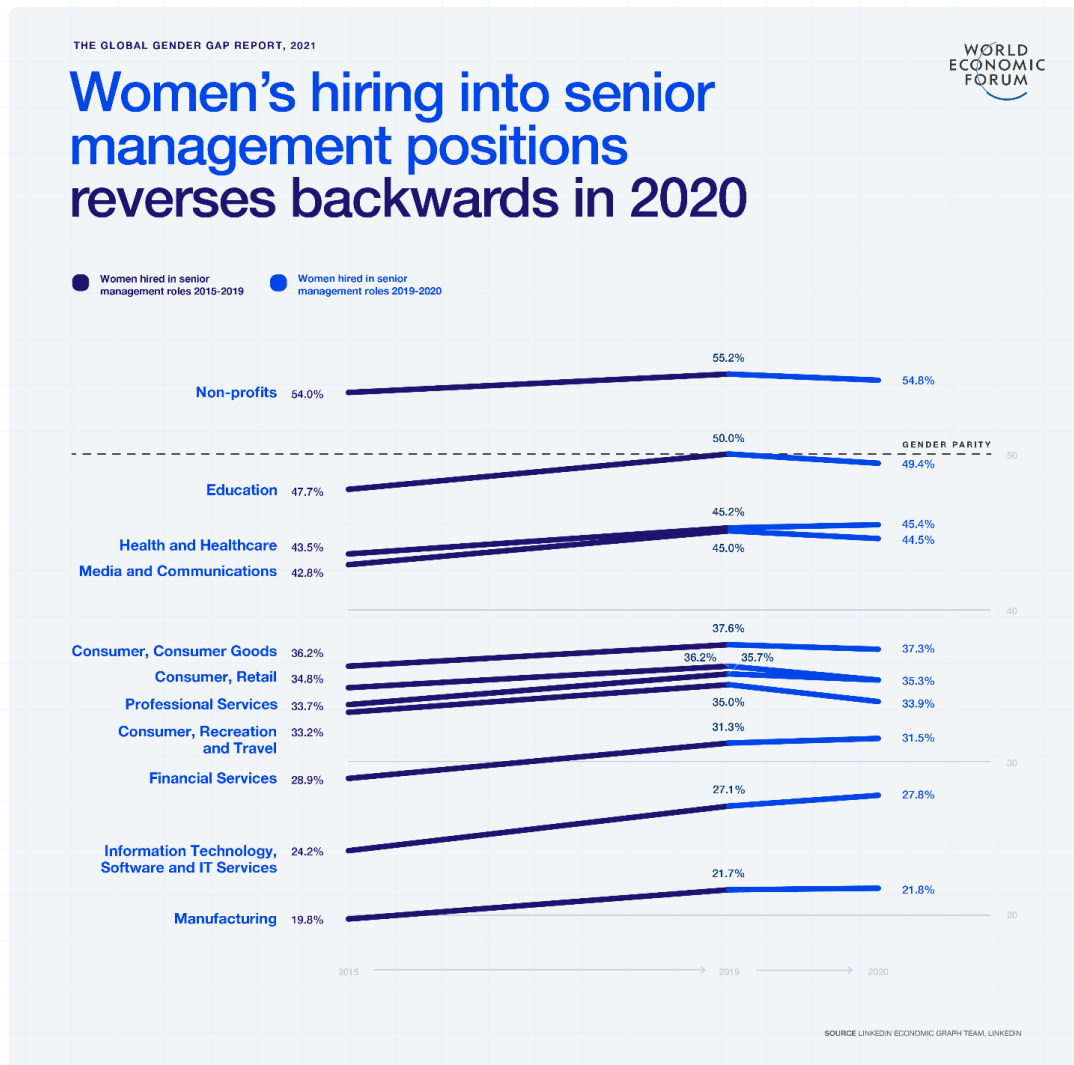
Figuur 3: Mate waarin de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen is opgeven (bron: WEF Global Gender Gap Report 2021)

De grootste ongelijkheid van vrouwen ten opzichte van mannen betreft politieke invloed. Deze is dit jaar met 2,4% toegenomen naar 22% en het zal nog zeker 145,5 jaar duren voordat de politieke invloed van vrouwen gelijk is aan die van mannen. Wereldwijd nemen vrouwen 26,1% van de kamerzetels in beslag en worden 22,6% van de ministersposten ingenomen door vrouwen. In maar liefst 81 landen is nog nooit een vrouwelijke premier benoemd.

De ongelijkheid in economische participatie en kansen voor vrouwen is marginaal afgenomen en dit jaar voor 58% gedicht (zie Figuur 3). Met dit langzame tempo zal het nog zeker 267,6 jaar duren voordat de ongelijkheid is opgeheven. Hoewel het aantal van vrouwen in hoogwaardige professionele functies is toegenomen, is hun aandeel in leidinggevende functies nog steeds laag (27%) en heeft de coronapandemie dit proces eerder afgeremd (zie Figuur 4 met het afnemende aandeel van vrouwen in senior posities).

Figuur 4: Aandeel van vrouwen in senior managementfuncties

De ongelijkheid in onderwijs wordt wereldwijd steeds kleiner en 95% van de kloof is gedicht. Het WEF verwacht dat deze ongelijkheid de komende 14.2 jaar kan worden weggewerkt. Ook de ongelijkheid wat betreft toegang tot gezondheidszorg is klein; 96% van de kloof is gedicht, maar het is lastig om een schatting te maken wanneer deze achterstand wereldwijd is opgeheven.

10. Beleidsimplicaties Nederland: emancipatiebeleid in Nederland begint voorzichtig zijn vruchten af te werpen

De substantiële stijging van Nederland op de Global Gender Gap Index is een eerste teken dat het emancipatiebeleid in Nederland zijn vruchten begint af te werpen. Volberda stelt: 'We hebben in Nederland goed gekwalificeerde en uitstekend opgeleide vrouwen; we moeten er alles aan doen dat zij nu ook beter doorstromen naar leidinggevende managementposities en politieke functies.'

Maar de ongelijkheid is nog steeds aanzienlijk en we behoren nog steeds niet tot de koplopers. We kunnen daarbij volgens Volberda een voorbeeld nemen aan de Scandinavische landen; zij lopen duidelijk voorop als het gaat om voorzieningen voor ouders om werk en gezin te combineren, kinderopvang, en zwangerschapsverlof. Naast fiscale prikkels, sociale zekerheidsvoorzieningen en werkgeversinvesteringen die de ongelijkheidskloof tussen mannen en vrouwen opheffen, kan ook meer voor een top-downbenadering gekozen door wetgeving: het aangenomen vrouwenquotum voor commissarissen in beursgenoteerde ondernemingen in de tweede kamer kan hier wellicht een impuls aan geven. Maar ook wettelijke rapportages over het aandeel van vrouwen in bedrijven en salarisverschillen kan hieraan bijdragen.

Meer informatie over de methodologie is te vinden in Appendix B van het Global Gender Gap Report 2021: 'The Global Gender Gap Index: Methodology and Technical Notes'.